

Gemeenteraad Oudewater
Postbus 100
3420 DC OUDEWATER

Bezoek: Waardsedijk 219
3421 NE Oudewater

Post: Postbus 100
3420 DC Oudewater

Telefoon: 14 0348
Fax: (0348) 428451
info@oudewater.nl
www.oudewater.nl

KvK-nummer:
53878388
IBAN-nummer:
NL88BNGH0285006789

Onderwerp: Bijeenkomst Regionaal Economische Agenda

Uw kenmerk: n.v.t. Uw brief van: Datum: 9 oktober 2019
geregistreerd onder nr.:

Ons Kenmerk Doorkiesnummer/Behandeld door: Verz.
19U.22157 8434 / R. van Doggenaar

Geachte raadsleden,

Via deze brief sturen wij u nadere informatie en bijbehorende stukken toe voor de bijeenkomst van aankomende maandag 14 oktober over de Regionaal Economische Agenda (REA) van de U10. U heeft voor deze bijeenkomst eerder een save the date met datum en tijdstip ontvangen.

Regionaal Economische Agenda

De bijeenkomst van maandag staat in het teken van de Regionaal Economische Agenda. Tijdens de bijeenkomst krijgt u een presentatie over de concept Regionaal Economische Agenda om vervolgens met uw collega raadsleden en de aanwezige bestuurders van de 16 bij de U10 aangesloten gemeenten in gesprek te gaan over dit onderwerp.

De Regionaal Economische Agenda heeft als doel om tot een regionaal gedragen economische koers te komen. De agenda richt zich voornamelijk op het economisch instrumentarium en is op deze manier een aanvulling op het Ruimtelijk Economisch Programma (REP). Het Ruimtelijk Economisch Programma richt zich op het ruimtelijk instrumentarium. Tijdens het U10-beraad(t) van 16 oktober krijgt u de gelegenheid om in gesprek te gaan over het Ruimtelijk Economisch Programma. De bijeenkomst van aankomende maandag richt zich specifiek op de Regionaal Economische Agenda en het daarin beschreven economisch instrumentarium.

De Regionaal Economische Agenda is een gezamenlijk product van de Provincie Utrecht, de U10 (16 gemeenten), Regio Amersfoort en de Regio Gooi en Vechtstreek. Op deze manier proberen we over de grenzen van het U10-gebied heen te kijken en meer samenhang aan te brengen tussen de diverse activiteiten op economisch gebied in de regio. In de bijlagen bij deze brief vindt u de concept Regionaal Economische Agenda.

Programma

Het programma voor de bijeenkomst van aankomende maandag is als volgt:

- 17.30 Inloop (soep en broodjes staan voor u klaar)
- 18.00 Introductie door Sander Jansen en Klaas Verschuure
- 18.15 Presentatie van concept REA
- 18.30 Begeleid gesprek over de concept REA

- 19.45 Plenaire afronding door Sander Jansen en Klaas Verschuure

Wij hopen u op 14 oktober te mogen ontmoeten.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders,

R. van Doggenaar
Adviseur strategie en economie

Deze brief is automatisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.

Bijlage(n)

- Concept Regionaal Economische Agenda (19.089426)

Regionale Economische Agenda

In opdracht van provincie Utrecht, gemeenten Amersfoort, Hilversum en Utrecht, in samenwerking met U16, Regio Amersfoort en Regio Gooi en Vechtstreek.

September 2019

CONFIDENTIEEL

Inhoud

Hoofdstuk 1	Aanleiding	3
Hoofdstuk 2	Maatschappelijke opgaven en economische kansen	5
	1. Toekomstgerichte leefomgeving	5
	2. Gezonde mensen	8
	3. Digitalisering	9
Hoofdstuk 3	Samenwerking in het regionale ecosysteem	12
Hoofdstuk 4	Arbeidsmarkt en vaardigheden	17
Hoofdstuk 5	Vestigingsklimaat	18

Hoofdstuk 1 **Aanleiding**

Kwalitatieve en inclusieve groei

De regio Utrecht versterkt haar kwaliteit in tijden van groei en verstedelijking. Zij creëert een groene, gezonde en slimme economie waaraan iedereen kan deelnemen en waar iedereen baat bij heeft. Beoogd effect van de economische ontwikkeling is brede welvaart. Het economisch beleid wordt specifiek gericht op maatschappelijke meerwaarde op de lange termijn; kwalitatieve groei. Gezond stedelijk leven is daarbij de leidende mantra.

De afgelopen jaren heeft de regio Utrecht de economische samenwerking geïntensiveerd. De oprichting van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) en deze nieuwe Regionale Economische Agenda zijn concrete resultaten van die samenwerking. De regio richt zich op bedrijven, projecten en consortia die bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen die gepaard gaan met gezond stedelijk leven.

GEZOND STEDELIJK LEVEN

- Utrecht is een regio waar gezondheid centraal staat in alles wat we doen. Een regio van gezonde inwoners in een gezonde leefomgeving. Waar iedereen kan meedoen en iedereen zich thuis mag voelen. In een gezonde regio hebben mensen een passende baan of opleiding of zijn ze op een andere manier actief bij de samenleving betrokken. Je kunt er prettig wonen in een schone, groene omgeving met zo min mogelijk overlast. Een omgeving die uitnodigt tot een gezonde levensstijl, aanzet tot beweging en levendig is door recreatieve en culturele functies. Waar ontmoeting vanzelfsprekend is. Waar duurzaamheid de norm is. Een regio die economisch sterk blijft, juist door aandacht te hebben voor gezond stedelijk leven voor iedereen.¹

Economische kansen

Utrecht is één van Nederlands snelst groeiende regio's. Door de bevolkingsgroei neemt de behoefte aan voedsel, energie, mobiliteit en zorg sterk toe. Dat zorgt voor forse druk op zowel de fysieke omgeving als de gezondheid van mens en dier. Met de vergrote slagkracht van het economisch ecosysteem investeert de regio gericht in gezond stedelijk leven. Want er zijn innovatieve oplossingen nodig op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, circulariteit, welzijn, gezondheid en digitalisering. Die oplossingen zorgen ervoor dat de leefbaarheid in de regio niet lijdt onder de groei.

¹ Message house Gezond Stedelijk Leven

Dit biedt regionale bedrijven die oplossingen ontwikkelen voor gezond stedelijk leven een kansrijk perspectief. Wereldwijd versnelt de urbanisatie. Er is een groeiende internationale markt voor oplossingen voor verstedelijking, duurzaamheid en gezondheid. Zo snijdt het mes aan twee kanten; leiderschap op het gebied van gezond stedelijk leven draagt bij aan een leefbare toekomst én het regionale bedrijfsleven krijgt een forse impuls. Dit leidt tot werkgelegenheid en structuurversterking. De basis is er immers; een diverse, sterke economie met een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat, veel hoogwaardige kennis en een florerend midden- en kleinbedrijf.

Utrecht Region

De afgelopen jaren is een krachtige verbinding ontstaan tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden gericht op gezond stedelijk leven. Deze partijen organiseren zich onder de noemer Utrecht Region; grofweg het grondgebied van de Provincie Utrecht en de regio Gooi en Vechtstreek. Economische ontwikkeling is echter grensoverschrijdend. Veel belangrijker dan een precieze afbakening is dan ook de bereidwilligheid om samen te werken. Binnen en buiten de regio.

Reikwijdte Regionale Economische Agenda

Deze Regionale Economische Agenda is:

- Een strategische agenda op hoofdlijnen. Het kader voor economische structuurversterking en de inzet van middelen, capaciteit, netwerkvorming, business development en internationalisering.
- Leidend voor de investeringsstrategie van de ROM.
- Verbindend en richtinggevend voor regionale agenda's op het gebied van wonen, werken, mobiliteit, groen en energie zoals het Ruimtelijk Economisch Programma, de Regionale Energie Strategie en de Omgevingsvisie.

De regio vraagt aan alle partijen om deze Regionale Economische Agenda verder te concretiseren in hun eigen strategie, beleid en uitvoering. De focus op maatschappelijke meerwaarde is immers een gezamenlijke verantwoordelijkheid. In 2024 wordt de Regionale Economische Agenda geëvalueerd op effectiviteit en actualiteit.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het 'wat': de maatschappelijke opgaven waarop het regionale economisch beleid wordt gericht. Het 'hoe en wie' staat centraal in hoofdstuk 3: de samenwerking van de verschillende partijen in het regionale economisch ecosysteem. Hoofdstuk 4 beschrijft wat nodig is om de regio voor te bereiden op de arbeidsmarkt van morgen. Hoofdstuk 5 gaat in op het vestigingsklimaat, een belangrijke randvoorwaarde voor de uitvoering van deze Regionale Economische Agenda.

Hoofdstuk 2 **Maatschappelijke opgaven en economische kansen**

De regio Utrecht wil met kennis en bedrijvigheid op het gebied van gezond stedelijk leven de sterke groei in goede banen leiden én de economie van de toekomst bouwen. Dat vraagt om keuzes in beleid en bij de inzet van het economisch instrumentarium. Alleen bedrijven (klein en groot, jong en oud), projecten en consortia die bijdragen aan maatschappelijke opgaven voor gezond stedelijk leven, komen in aanmerking voor ondersteuning en financiering.

Kortom: werken aan een betere toekomst vormt een hard criterium. De regio Utrecht draagt daarmee bij aan de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Op basis van gesprekken met bedrijfsleven, overheden en kennisinstellingen kiest de regio voor een focus op de volgende maatschappelijke opgaven:

1. Toekomstgerichte leefomgeving
2. Gezonde mensen
3. Digitalisering

Deze opgaven vormen de strategische doelen van de Regionale Economische Agenda.

1. Toekomstgerichte leefomgeving

Energietransitie

Met het klimaatakkoord wil Nederland klimaatverandering tegengaan door in 2030 49% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. Hiervoor is een transitie noodzakelijk naar duurzame energiebronnen. In de Regionale Energie Strategie (RES) wordt deze energietransitie voor de komende jaren geoperationaliseerd.

Dit vraagt inspanningen op tal van terreinen: verduurzaming van gebouwen, energieneutrale of energiepositieve nieuwbouw, experimenteren met nieuwe energiesystemen en verduurzaming van het mobiliteitssysteem. De energietransitie is zowel een uitdaging als een enorme kans voor de regionale economie.

Er zijn veel experimenten met aardgasvrije wijken en nieuwe energiesystemen. Door succesvolle voorbeelden op te schalen en uit te dragen, krijgt de transitie meer vaart. Naast technische innovaties vraagt de energietransitie om nieuwe manieren van samenwerken en financieren. De regio investeert daarom ook in het organiserend vermogen waardoor een ecosysteem ontstaat van publieke partijen, maatschappelijke organisaties en bedrijven die met elkaar de energietransitie versnellen. Denk aan het

faciliteren bij het opzetten en financieren van lokale energiecoöperaties voor het duurzaam opwekken van energie. Zo leveren inwoners en bedrijven gemakkelijker een bijdrage aan de transitie. Door de komst van Invest-NL en de ROM (zie pagina 13) ontstaan meer financieringsmogelijkheden voor energieprojecten met een hoger risico of een langere terugverdientijd.

SMART SOLAR CHARGING: TOONAANGEVEND ECOSYSTEEM

- De regio Utrecht investeert vanaf 2010 in de Smart Solar Charging-beweging met ondernemer Robin Berg als trekker en inspirator. Via pilots met slimme elektriciteitsnetten zijn de elektrische deelauto We Drive Solar en een bi-directionele laadpaal ontwikkeld. Met deze laadpalen kan de auto duurzaam opgewekte stroom zowel opslaan als terugleveren aan het net. Er zijn vijf regionale proeftuinen waaronder het Utrechtse Stationsgebied. Daar is ook een stationaire batterij geplaatst. Begin 2019 gaf Koning Willem-Alexander het startschot voor een netwerk van bi-directionele laadpalen. Met ondersteuning van het Rijk komen in 21 steden waaronder Utrecht pleinen met deze slimme laadpunten. Smart Solar Charging is uitgegroeid tot een toonaangevend landelijk en internationaal ecosysteem van overheden, bedrijven, startups, projectontwikkelaars en kennisinstellingen.

Circulaire economie

De regionale economie is in 2050 zoveel mogelijk circulair. Uitgangspunt zijn gesloten kringlopen van producten, componenten en materialen. Zo wordt grondstoffenschaarste en onnodige CO₂-uitstoot voorkomen.

Verschillende partijen hebben zich verenigd in de Alliantie Cirkelregio en werken toe naar een circulair georganiseerde regio. De Alliantie fungeert als aanjaagteam van circulaire initiatieven. Belangrijk daarbij is circulair (ver)bouwen en slopen, het meest kansrijke element voor de regio Utrecht².

Ondernemers ontwikkelen initiatieven in hun eigen waardeketens. Ze zijn onder meer actief in recycling en hergebruik van kleding en textiel, net als bij de verwerking van afval uit voedselindustrie en detailhandel.

² TNO, Circulaire potentie regio Utrecht, 2016.

INSERT GEEFT CIRCULAIRE BOUW EEN GEZICHT

- Bedrijvencollectief Insert verbindt en ondersteunt partijen in de sloop-, civiele en groenketen om samen de transitie van hergebruik van (bouw)materialen te stimuleren. Met een marktplaats geeft Insert circulaire bouw een gezicht. Gemeenten, woningbouwverenigingen, vastgoed- en projectontwikkelaars, architecten en aannemers kunnen zoekopdrachten voor gebruikte bouwmaterialen plaatsen. Zo kunnen sloopaannemers zich alvast voorbereiden op deze vraag. Met behulp van de marktplaats kan een opdrachtgever circulair materialen oogsten. Primaire grondstoffen worden hergebruikt, de CO2-uitstoot vermindert substantieel. Naast de marktplaats organiseert Insert ook kennisdeling, materialen- en grondstoffeninventarisaties en tijdelijke opslag.

Klimaatadaptatie

De regio Utrecht doet veel om de fysieke omgeving aan te passen aan stortbuien, droogte en hittestress. Denk aan groene daken, vergroening van de omgeving, extra waterbergingen en waterdoorlatende verharding. In stedenbouwkundige ontwerpen worden steeds vaker maatregelen voor klimaatadaptatie meegenomen. In de regio lopen pilots van het landelijke Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Amersfoort participeert in het Europees project SCOREwater met oplossingen voor watermanagement in wijken.

Met organisaties als KNMI en RIVM is in de regio Utrecht hoogwaardige kennis over klimaat en milieu geconcentreerd. Een kansrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van oplossingen voor de klimaatverandering.

GRIP OP WATERMANAGEMENT MET SCOREWATER

- De wereld heeft steeds vaker te maken met klimatologische problemen, zoals overvloedige regenval en extreme droogte. De vraag hoe zicht en grip te krijgen op deze problemen staat centraal in het internationale SCOREwater-project. Samen met Barcelona en Göteborg zoekt Amersfoort naar oplossingen voor slim watermanagement. Ook diverse regionale bedrijven zijn betrokken bij SCOREwater. Daarnaast wordt samenwerking met inwoners gezocht. Zo verzamelen betrokken partijen meer data en inzicht in deze problematiek. Door te focussen op problemen en oplossingen willen de partners steden beter bestand maken tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Duurzame mobiliteit

De druk op het regionale mobiliteitssysteem neemt toe. Ook bij betere benutting zijn de grenzen van de weg- en vervoerscapaciteit in zicht. Regionale en landelijke partijen werken daarom aan een schaa sprong van het systeem. Op korte termijn zet de regio in op innovatieve vormen van verkeersreductie.

Het beleid verandert van investeringen in infrastructuur naar investeringen in duurzame en multimodale mobiliteit. Regionaal wordt de fiets het belangrijkste vervoermiddel voor korte ritten. Samen met detailhandel en transportbedrijven zoekt de regio Utrecht oplossingen voor de toenemende druk van vrachtverkeer. Slimme logistiek helpt daarbij. Emissieloze (deel-)voertuigen en bijbehorende laadinfrastructuur zijn een voorwaarde, net als het beter benutten van de mobiliteitsmix en mobiliteitsdiensten.

2. Gezonde mensen

Focus op preventie

Het regionale gezondheidsbeleid is gericht op preventie en vitaliteit. Op het voorkomen van ziekte door een andere leefstijl, meer beweging, gezondere voeding en meer aandacht voor welzijn en maatschappelijke participatie. Deze doelstelling vergt een integrale wijze van denken en handelen, gebaseerd op de aanpak van *positieve gezondheid*. De nadruk ligt op gezondheid en gedrag in plaats van ziekte en zorg. Daartoe worden welzijn, participatie, sport en zorg verbonden. Dit vereist nieuwe verdienmodellen.

Sociale innovatie

Gezondheid raakt vele aspecten die vaak met elkaar samenhangen. Zo helpen nieuwe digitale tools niet alleen bij preventie en vitaliteit, maar ondersteunen bijvoorbeeld ook bij het voorkomen van schulden en eenzaamheid. Dergelijke sociale innovatie draagt bij aan het welzijn van inwoners.

CLUSTER LIFE SCIENCES

- Het regionale life sciences-cluster is één van de leidende biotechregio's van Europa. Het cluster kent een sterke publiek-private infrastructuur met focus op One Health (gezondheid mens, dier en omgeving), Personalized Medicine (kanker), Regeneratieve Geneeskunde en Stamcellen en Voeding en Gezondheid en is nauw verbonden met het nationale topsectorenbeleid. Big data en data-analyse worden steeds belangrijker, bijvoorbeeld in de biomedische en farmaceutische wetenschappen. Ambitie is om de kennis en expertise van het life sciences-cluster nog sterker te verbinden met de regionale maatschappelijke opgaven en transitievraagstukken. Daarnaast wil de regio de economische potentie van het cluster beter benutten door – in samenwerking met de ROM – te investeren in publiek-private samenwerkingen, kennisvalorisatie, de groei van nieuwe bedrijvigheid, het aantrekken van buitenlandse investeringen waaronder de vestiging van kennisintensieve bedrijven en het bevorderen van de (buitenlandse) handel.

Krachtige thema's verbinden

De Regio Utrecht verbindt twee krachtige thema's in haar gebied: voeding en gezondheid. Binnen de Regiodeal Foodvalley zet de regio in op samenwerking met Wageningen University & Research en op relaties met bedrijven in Foodvalley. Er is in de regio veel kennis aanwezig. Die kan gebruikt worden om een podium te creëren voor kleinschalige initiatieven gericht op kortere ketens, het tegengaan van voedselverspilling en betere kennis van (gezond) voedsel.

3. Digitalisering

Door de digitale revolutie verandert de maatschappij ingrijpend. Tegelijkertijd biedt digitalisering oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Denk aan de mogelijkheden van (big) data en kunstmatige intelligentie. De regio huisvest veel IT-bedrijven actief in uiteenlopende markten: van media, gaming en digital design tot medische technologie, e-health, technisch ontwerp, visualisatie en geodata. Samen met deze bedrijven richt de regio Utrecht zich op drie opgaven: digitale inclusiviteit, datagedreven innovatie en media- en datawijsheid.

Digitale inclusiviteit

Ambitie van de regio is dat iedereen kan deelnemen in de digitale samenleving. Er ontstaan nieuwe beroepen en banen, met name door digitalisering en technologisering. In samenwerking met onderwijsinstellingen zet de regio in op een grote groep werkenden die haar

digitale en technologische vaardigheden een leven lang blijft ontwikkelen (zie ook de Human Capital Agenda in hoofdstuk 4).

Datagedreven innovatie

Met data ontwerpt de regio een gezondere, schonere en veiligere leefomgeving. Ook wordt betere monitoring mogelijk. Door het bundelen en ontsluiten van big data ontstaan businesscases op het gebied van mobiliteit, watermanagement, energietransitie en andere leefomgevingsvraagstukken.

De beschikbare kennis van media en digitaal ontwerp (Hilversum) en geo-informatie (Amersfoort), in combinatie met de aanwezigheid van instellingen als de Universiteit Utrecht en het RIVM bieden slimme toepassingen voor gezond stedelijk leven. Hiertoe werken regionale overheden samen met onderwijs- en kennisinstellingen en consortia van bedrijven. Denk aan het Smart City-traject in Hilversum en het Center of Expertise Smart Sustainable Cities van Hogeschool Utrecht.

Het gezondheidscluster in de regio Utrecht maakt gebruik van data die bijdragen aan slimme en preventieve oplossingen voor gezondheidsvraagstukken. Verder worden data en kunstmatige intelligentie door UMC en Universiteit Utrecht ingezet ten behoeve van zorg aan patiënten en wetenschappelijk onderzoek. Voorbeelden zijn beslissingsondersteunende software voor artsen, voorspellende analyses over behandeluitkomsten en apps waarmee patiënten hun eigen conditie monitoren.

INNOVATIEVE AANBESTEDING SMART CITY HILVERSUM

- In haar ambitie om zich te ontwikkelen tot een Smart City koos Hilversum voor een nieuwe manier van samenwerking met de markt en een innovatief aanbestedingstraject. Een succesvolle Smart City-ontwikkeling vraagt om een goede combinatie van dienstenontwikkeling, een stadsbreed open dataplatform en eventueel infrastructurele aanpassingen. Concrete toepassingen voor de korte termijn zijn duidelijk, voor de langere termijn is het een zoektocht voor zowel gemeente als markt. In de aanbesteding koos Hilversum voor een concurrentiegericht dialog met geselecteerde consortia. Met het winnende consortium – zeven bedrijven met diverse disciplines – gaat de gemeente een langjarige samenwerking aan. Gezamenlijk wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van diensten waarbij de stad via een Smart City-lab intensief wordt betrokken.

Media- en datawijsheid

Data zijn een hulpmiddel voor het oplossen van maatschappelijke opgaven. Tegelijkertijd dienen zich nieuwe ethische aspecten aan als transparantie en de borging van privacy en veiligheid. Ook verandert de manier waarop we informatie vergaren ingrijpend. Daarom zet de regio Utrecht in op het behoud van pluriforme, onafhankelijke nieuwsvoorziening door de mediasector die geclusterd is in haar gebied.

De digitale en mediawijsheid in de regio wordt bevorderd. De regio zoekt hierbij verbinding met de landelijke alliantie Digitaal Samenleven waarbij toonaangevende regionale bedrijven en instellingen zijn aangesloten. De Hogeschool Utrecht heeft een lectoraat dat zich specifiek richt op onderzoek naar de invloed van digitalisering op onafhankelijke en betrouwbare informatievoorziening. Dit J-lab draagt bij aan de mediawijsheid in de regio.

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELEN

- De zeventien Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties moeten de wereld tot een betere plek maken. De prioriteiten verschillen per land. Nederland scoort bijvoorbeeld hoog op economisch vlak, rechtsstaat en instituties. Onder meer bij klimaat en energie blijft ons land achter. Door de focus van haar economisch instrumentarium draagt de regio Utrecht bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Hoofdstuk 3 Samenwerking in het regionale ecosysteem

Richten van het ecosysteem

Een ecosysteem is per definitie in ontwikkeling. Maar deze agenda legt één belangrijk aspect vast: de regio Utrecht richt de economische stimulering enkel op bedrijven, projecten en consortia die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven voor gezond stedelijk leven.

De maatschappelijke opgaven zoals beschreven in het vorige hoofdstuk krijgen pas betekenis als ze centraal staan in de regionale samenwerking. Dat is de kernboodschap van deze Regionale Economische Agenda: de samenwerking in het economische ecosysteem spitst zich toe op de bijdrage aan een betere toekomst.

Veel oplossingen bevinden zich in de experimenteerfase. Belangrijk is dat kansrijke aanpakken bij elkaar worden gebracht, opgeschaald en naar een grotere markt worden geleid. Ook communicatief ligt er een opgave. Door kennis en succesvolle voorbeelden te delen, versnellen de transities.

Innovatie en ondernemerschap

De regio Utrecht kent een grote diversiteit aan ondernemers en bedrijven; jong, oud, klein, groot en actief in veel verschillende markten. Ze bieden werk aan zowel denkers als doeners. Deze brede economische basis zorgt voor veel veerkracht; de economische groei in de regio Utrecht ligt al jaren boven het landelijk gemiddelde, het ondernemersvertrouwen is hoog en het aantal bedrijven neemt toe.

Na Eindhoven heeft Utrecht het hoogste aandeel snelgroeiende bedrijven van de vijf grote steden. Deze innovatieve ondernemers geven dynamiek aan de regionale economie. Het is daarom van groot belang dat ze hun weg vinden in de regio. Startende en groeiende ondernemers zijn meestal op zoek naar talent, netwerk, huisvesting of kapitaal. Met een heldere taakverdeling in het ecosysteem weten ondernemers waar ze met welke ondersteuningsvraag kunnen aankloppen.

Triple helix-netwerk

Utrecht kent een sterk regionaal netwerk gericht op gezond stedelijk leven. De Economic Board Utrecht (EBU) heeft de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage geleverd aan zowel de inhoudelijke thematiek van groen, gezond en slim als aan de netwerkvorming. Die rol zet zij de komende jaren voort. Ondernemers, overheden en kennisinstellingen worden door de EBU verbonden via netwerk- en consortiumvorming. Vanuit deze rol adviseert de EBU de regio – gevraagd en ongevraagd – over de economische ontwikkeling. Ook ondersteunt de EBU regionale overheden in hun economische lobby.

HEALTH HUB UTRECHT

- De Health Hub Utrecht is een netwerk van meer dan veertig organisaties in de regio die betrokken zijn bij beleid (overheid en advies), praktijk (zorg en welzijn) en kennis (onderzoek en opleiding). Het netwerk werkt aan drie prioriteiten: wijkgerichte preventie, digitale transformatie en een vitale arbeidsmarkt. De Health Hub-beweging positioneert de regio als het gezonde hart van Europa in samenwerking met het mondiale Healthy Cities Network.

Grenskennend samenwerken

De economie laat zich niet leiden door bestuurlijke grenzen. De regio Utrecht heeft door haar centrale ligging en diensteneconomie veel relaties met omliggende regio's. Dat maakt samenwerking over grenzen voor deze regio tot iets vanzelfsprekends. Bijvoorbeeld bij de Smart Industry-agenda met Noord-Holland en Flevoland, de samenwerking op het gebied van regeneratieve geneeskunde (Regmed XB) met Zuid-Holland, Brabant, Limburg en Vlaanderen en bij de regiodeal Foodvalley waarin veel partners uit de provincies Utrecht en Gelderland samen met het Rijk werken aan de transitie naar duurzaam en gezond voedsel.

Investeren en ontwikkelen

De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) is een belangrijke nieuwe speler in het ecosysteem. Haar takenpakket bestaat uit economische projectontwikkeling (business development), financiering van bedrijven en projecten alsmede internationale acquisitie en handelsbevordering.

Met economische projectontwikkeling helpt de ROM bedrijven om ideeën te ontwikkelen tot businessplannen. De ROM ondersteunt bij het uitvoerbaar en financierbaar maken en helpt bij opschaling, bijvoorbeeld door het ontsluiten van (Europese) subsidie- en financieringsregelingen. Daarnaast beheert de ROM een regionaal investeringsfonds waarmee innovatieve bedrijven gefinancierd worden. Die krijgen hierdoor toegang tot groeikapitaal als banken en private investeerders het risico alleen te hoog vinden. De ROM treedt nooit op als enig financier/participant maar opereert altijd in gezamenlijkheid.

De ROM baseert haar investeringsstrategie op deze Regionale Economische Agenda. Zij fungeert als centraal loket voor bedrijven en als aanspreekpunt voor regionale en bovenregionale partijen. Zo zorgt de ROM namens de regio Utrecht voor verbinding met Invest-NL, de nieuwe investeringsinstelling van het Rijk.

Financiering

De regio Utrecht telt veel bedrijven en initiatieven met oplossingen voor maatschappelijke opgaven. Ondanks een uitstekend marktpotentieel en goede businesscases is het vaak moeilijk om de financiering rond te krijgen.

Samenwerking tussen publieke en private partijen is nodig om risico's zodanig te beperken dat financiering mogelijk wordt. Dat vraagt om maatwerk. Ondersteuning van innovatief mkb kan bijvoorbeeld door de inzet van een achtergestelde lening. Voor een fonds voor verduurzaming van VvE's is een garantstelling noodzakelijk om private financiering aan te trekken. De regio investeert in dergelijke instrumenten, onder andere met de oprichting van de ROM. Grootschalige opschaling en keteninnovaties vereisen aanvullende financiering via bijvoorbeeld Invest-NL en de Europese Investeringsbank.

Internationaliseren

De ROM zet de regio Utrecht in het buitenland op de kaart als vestigingslocatie voor bedrijven op het gebied van gezond stedelijk leven. Ook ondersteunt de ROM het regionale bedrijfsleven bij de uitbouw van hun internationale activiteiten. Gezond stedelijk leven is hét thema bij de positionering van de regio.

De ROM werkt samen met het International Welcome Centre Utrecht Region. Steeds meer buitenlandse bedrijven openen een vestiging in de regio Utrecht of breiden hier uit. Ook gevestigde bedrijven en instellingen trekken meer buitenlandse werknemers aan. In het International Welcome Centre Utrecht Region handelen zij in één bezoek en op één plek alle benodigde formaliteiten af en ontvangen informatie over huisvesting, onderwijs en zorg in de regio. Om *internationals* te verankeren in het regionale ecosysteem is uitbreiding nodig van het internationale primair en secundair onderwijs.

Onderzoek en onderwijs

De regio Utrecht heeft een hoge concentratie aan gerenommeerde onderwijs- en kennisinstellingen. Universiteit, hbo, mbo; van denkers (kenniswerkers) tot doeners (maakindustrie). Dit is een uitstekende basis voor innovatie en geeft de regio een sterke aantrekkingskracht. Het innovatief vermogen wordt versterkt door faciliteiten en laboratoria bij de kennisinstellingen. Vaak staan die ook ter beschikking van andere instellingen en het bedrijfsleven. In samenwerking met elkaar, het bedrijfsleven en overheden brengen de kennisinstellingen nieuwe innovaties naar de markt. Ook helpen zij het bedrijfsleven en de overheid met innoveren. Op thematieken wordt samengewerkt, zoals onder het gezamenlijke speerpunt Utrecht Life Sciences en het Utrecht Sustainability Institute.

Uitdaging is om bij oplossingen voor grote maatschappelijke opgaven de verschillende disciplines nog meer te verbinden. Ook is er onbenutte potentie omdat veel innovatie binnen de kennisinstellingen blijft. In samenwerking

met de ROM kunnen bijvoorbeeld Utrecht Holdings, UtrechtInc, Utrecht Sustainability Institute en Utrecht Life Sciences doorbraken realiseren door wetenschappelijke innovaties – nog meer dan nu – te koppelen aan ondernemerschap en de benodigde groeifinanciering.

CAMPUSSEN

➤ Utrecht Science Park

Het Utrecht Science Park (USP) biedt plaats aan onder meer de Universiteit Utrecht, de Hogeschool Utrecht, UMC Utrecht, Prinses Máxima Centrum alsmede toonaangevende onderzoeksinstituten en bedrijven. Het USP heeft een scherp profiel op het gebied van life sciences, gezondheid en duurzaamheid. Er zijn circa 27.000 mensen werkzaam. Samen met de 51.000 studenten maakt dit het USP tot het grootste sciencepark van Nederland. Belangrijk voor de toekomstige ontwikkeling is de locatie Bilthoven. Door de verhuizing van RIVM naar nieuwbouw op het USP in Utrecht ontstaat in Bilthoven ruimte voor zowel productontwikkeling als productie.

➤ Media Park Hilversum

In dit mediahart van Nederland vloeien traditionele en nieuwe media in elkaar over. Startups werken er samen met bekende mediabedrijven en grote omroepen. In het Media Park zijn 10.000 mediaprofessionals en specialisten werkzaam. De toekomstige ontwikkeling zet in op het Media Park als toonaangevende bestemming voor kenniscreatie op media-gebied. Inspelend op veranderende behoeften en nieuwe trends is ruimte voor functies die het Media Park tot een bruisende campus maken.

➤ De Hoef Amersfoort

Het voormalige bedrijventerrein De Hoef in Amersfoort wordt getransformeerd naar een nieuwe stadswijk voor wonen, werken en recreëren. De campus van ROC Midden Nederland en van SOMT University of Physiotherapy zijn hier gevestigd. Doelstelling is om alle ontwikkelingen op het gebied van menselijk bewegen te concentreren op De Hoef.

➤ Lage Weide Utrecht

Op Lage Weide is een aantal bedrijven gevestigd dat zich richt op circulaire bouw en techniek. Zo was Strukton betrokken bij de realisatie van het bekroonde circulaire gebouw The Green House in Utrecht en wil de VolkerWessels BouwHub in samenwerking met Beelen doorontwikkelen naar een circulaire bouwhub. Locatie, grootschaligheid en multimodale ontsluiting van Lage Weide lenen zich goed voor activiteiten als een bouwhub, grondstoffen- en materialenbank. In september 2019 vestigde MBO Utrecht de opleiding Bouw en Engineering op het Utrechtse bedrijventerrein. Deze opleiding versterkt de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt op Lage Weide.

Ondernemende overheden

Maatschappelijke opgaven vereisen een brede aanpak gericht op de lange termijn waarin alle relevante beleidsmaatregelen worden samengebracht. Wetgeving moet rekening houden met de vraag hoe innovatie bijdraagt aan de realisatie van maatschappelijke doelstellingen. Doel: vernieuwing stimuleren in plaats van barrières creëren, door ruimte te bieden aan experimenten met innovatieve oplossingen.

Overheden kunnen met het wettelijk instrumentarium de aandacht voor maatschappelijke vraagstukken ook afdwingen. Door bijvoorbeeld in de Omgevingsvisie en -verordening, bestemmingsplannen en vergunningverlening harde eisen te stellen aan klimaatneutraliteit (duurzame energie, circulariteit), klimaatadaptatie en gezondheid wordt de impact op zowel de omgeving als op bedrijven optimaal. Dus klimaatneutrale en klimaatadaptatieve woonwijken en bedrijventerreinen, en duurzame mobiliteitsoplossingen; niet anders (zie ook pagina 19).

Bij overheidsaanbestedingen staat veelal de beste prijs-kwaliteitverhouding centraal. De Aanbestedingswet bevat echter de instructie om zoveel mogelijk maatschappelijke waarde te realiseren. Deze richtlijn biedt overheden een kans om als *launching customer* de markt uit te dagen om met innovaties te komen voor maatschappelijke vraagstukken. Door in opdrachten gezond stedelijk leven centraal te stellen, geven zij bedrijven en consortia die hiervoor oplossingen bieden een voorsprong. Zo kunnen die zich ontwikkelen, groeien en werkgelegenheid creëren.

Hoofdstuk 4 Arbeidsmarkt en vaardigheden

De regio Utrecht streeft naar een volledig inzetbare beroepsbevolking. Alle mensen die kunnen en willen werken, hebben de vaardigheden om duurzaam werk te vinden op de arbeidsmarkt. Op dit moment is sprake van een mismatch. De regio kent forse personeelstekorten in meerdere sectoren. Tegelijkertijd wordt het aanwezige talent niet volledig benut. De vaardigheden van veel werkzoekenden sluiten nog niet aan op de vraag.

Banen van de toekomst

Technologie en digitalisering veranderen de aard van werk in hoog tempo. Bestaande banen vereisen in de toekomst andere vaardigheden. Sommige functies houden simpelweg op te bestaan en er komen nieuwe functies bij. Naar verwachting werkt 65% van de kinderen die nu op de basisschool starten later in beroepen die we op dit moment nog niet kennen³.

Intersectorale mobiliteit

Waar in sectoren grote tekorten zijn, stromen in andere branches juist veel mensen uit. Dit biedt kansen voor intersectorale mobiliteit. De regio Utrecht kent hiervan al succesvolle voorbeelden. Regelmatig wisselen van sector binnen een loopbaan zal in de toekomst vanzelfsprekend zijn. Om het tempo van veranderingen op de arbeidsmarkt te kunnen volgen, moeten opleidingen anders worden ingericht. Meer modulair en vaak korter, beter voorbereidend op de eisen van morgen.

Human Capital Agenda

Al deze ontwikkelingen vereisen een systeemtransitie op de arbeidsmarkt. Stakeholders in de regio Utrecht weten dat deze uitdagingen alleen in samenwerking kunnen worden opgelost. De Human Capital Agenda (HCA) bestaat uit een brede coalitie vanuit onderwijs, overheid en bedrijfsleven. Focus ligt op inzetbaarheid van de beroepsbevolking bij tekorten in de sectoren techniek (inclusief bouw, energietransitie en circulair), onderwijs, gezondheid en zorg, en digitale vaardigheden (inclusief ICT).

Drie uitdagingen

De HCA-partners zetten in op de drie belangrijkste uitdagingen voor de regionale arbeidsmarkt:

1. Upskilling: uitbreiden van vaardigheden binnen de eigen beroepsgroep.
2. Reskilling: omscholing via (verkorte) leertrajecten.
3. Adaptiviteit: leven lang ontwikkelen.

³ World Economic Forum, The Future of jobs, 2016.

Hoofdstuk 5 Vestigingsklimaat

Naast het gericht *stimuleren* van de economie zoals verwoord in de voorgaande hoofdstukken moet de regio de economie ook *accommoderen*. Daarbij gaat het om het creëren van een optimaal vestigingsklimaat door de randvoorwaarden op orde te hebben of te brengen. Doel: een regio met ruimte voor ondernemerschap en innovatie. Er is betaalbare woonruimte in een veilige, aantrekkelijke omgeving met ruime recreatiemogelijkheden. Bij mobiliteit en bereikbaarheid vindt een gedegen afweging plaats tussen noodzaak en milieueffecten. Stedelijke en landelijke gebieden versterken elkaar. Natuur, landschap en biodiversiteit worden gekoesterd.

Over het algemeen zijn de randvoorwaarden in de regio Utrecht goed op orde. Veel van bovengenoemde aspecten worden gezien als aantrekkelijke kenmerken. In een onderzoek naar beleving van het vestigingsklimaat bij ondernemers blijkt dat vooral het vinden van (uitbreidings)ruimte en geschikte werknemers voor veel bedrijven lastig is⁴. Er zijn dus zeker knelpunten. Door de groei van inwoners en bebouwing staat de regio onder druk. Er moet voldoende ruimte zijn voor bedrijvigheid, met oog voor het evenwicht tussen wonen en werken. Daarnaast is de woningmarkt steeds moeilijker toegankelijk voor een essentieel deel van de beroepsbevolking.

Als hét voorbeeld voor gezond stedelijk leven zullen overheden in de regio, naast het economisch instrumentarium, ook het overige beleid daarop moeten richten. Instrumenten als de Omgevingsvisie, de ruimtelijke programmering, bestemmingsplannen en vergunningen bepalen de kaders voor de ruimtelijke ordening, mobiliteit en natuur. Ook de inkoopkracht van overheden is – zoals beschreven in hoofdstuk 3 – een effectief middel om de noodzakelijke vernieuwing bij maatschappelijke transitie aan te jagen.

Dit vergt moed, leiderschap en oog voor de lange termijn. Maar het perspectief lonkt: de regio Utrecht als meest leefbare gebied van Europa, met gezonde inwoners en florerende, duurzame bedrijven in een aantrekkelijke omgeving.

⁴ Kapitaalmarktonderzoek Rebel/Panteia i.o.v. Provincie Utrecht, 2019.

OMGEVINGSVISIE

- De Omgevingswet eist dat provincies en gemeenten één visie hebben voor de hele fysieke leefomgeving: de Omgevingsvisie. Om deze goed te laten werken, zijn regels voor de praktijk nodig. Deze regels worden vastgelegd in één Omgevingsverordening.

In de provincie Noord-Holland is een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, plant en dier het kernthema. Het beleid van de regio Gooi en Vechtstreek sluit aan op de Omgevingsvisie Noord-Holland. Belangrijke thema's in de provincie Utrecht zijn gezondheid en duurzaamheid. De partners in deze Regionale Economische Agenda verkennen de mogelijkheden om met de Omgevingsvisie een stok achter de deur te creëren voor de ambities op het gebied van gezond stedelijk leven. Denk aan selectieve uitbreiding van rode contouren voor een bedrijventerrein onder voorwaarden van klimaatadaptiviteit, het verlenen van vergunningen voor bouwprojecten onder voorwaarden voor energieneutraliteit of het toetsen van bestemmingsplannen aan eisen op het gebied van gezondheid.

Een dergelijk commitment ten aanzien van gezonde verstedelijking raakt diverse beleidsterreinen en moet worden getoetst op draagvlak en haalbaarheid. Het voorstel is om hiervoor een programma in te richten onder de Omgevingsvisie van de provincie Utrecht.